

## Wiki-wiki blues

Badirudi komunikazioaren esparruan azken urteotan egon den iraultzan —masa komunikaziotik masa autokomunikaziora pasatu gara, Castellsek dioenez—, Internet fenomenoaren epizentrotan izan duen aldaketa azeleratu horretan osagai kontrakulturalak nolabaiteko garrantzia izan duela: funtsezkoak izan diren berrikuntza teknologikoak AEBetan ezagutu dira gehienbat eta bertako konplexu industrial-militarrak gidatu eta finantzatu ditu; baina garapen horren protagonistak Ipar Amerikan, beste leku askotan bezala, pasa den mendeko 60ko hamarkadatik aurrera loratu zen giro kontrakultural horietan hezi ziren eta Silicon Valley bezalako berrikuntza guneetan ezagutu den giroak asko zor dio kontrakultura horrek sortarazitako bizimodu eredu informal eta erlaxatuari. Tira, hori diogu oraindik Theodore Roszak historialariak proposaturiko kontzeptu hori —kontrakultura, kultura eta bizimodu ofizialari kontra egiten jaio eta garatu den eredu apurtzailea— oraindik baliagarria bada, sikiera aldaketa sozialak abiadura azkarra hartzen duen momentu batzuk azaltzen saiatzeko.

Demagun erreberberazio kontrakultural horrek balio deza-keela «wiki» bezalako hitz informal eta *guaiek* daukaten arrakasta azaltzeko. Informazioa partekatzen denean «wiki» praktikatzen da, berdin lan talde batek wiki bat sortzen badu kide bakoitzak sortarazten dituen edukiak komunean jartzeko, berdin entziklopedia birtual, horizontal eta komunitarioa sortzen bada (horra, euskaraz ere jadanik hamar urte martxan dagoen wikipedia ezaguna), eta berdin ere nazioarteko diplomaziaren sekretu (ia) guztiak sarean denon eskuragarri eta irakurgai jartzen dituen plataforma, Wikileaks izenekoa.

Ziurrenik kutsu kontrakultural horrengatik ere ematen da honako fenomenoen inguruan ohikoa den militantzia eta entusiasmo onberaren uholdea: euskarazko wikipedia ez da proiektu txalogarri bat, euskal komunitate zientifikoaren babesa eta esker ona merezi duena, ez. Euskarazko wikipedia proiektua da, maiuskulaz eta adorazioz idazten den egitasmo ezinbestekoa, komunitate horren erabateko engaiamendua eskatzen duena, gure hizkuntza hilda ez dagoen seinalerik argiena eta bla, bla, bla..., ziur aski lerrook irakurtzen dituenak ezagutu du horren inguruko e-posta zaparradaren bat.

Eta Wikileaks-en filtrazioak ere iraultza erabatekoa dira, ezer ez da berdin izango hori eta gero eta horrelako diskurtso itogarriak bukaerarik ez zuela izango ematen zuen orain hilabete batzuk, baldin eta errealtateak —beherago aipatuko ditugun kontu erreala batzuk, zehazki— nolabaiteko plantoa eragin izan ez balu, behintzat.

Eta egia da kontu zikin eta garbi, barregarri eta negargarri, artegarri eta lasagarri batzuk azaleratu dituztela filtraziook, eta egia da prentsa idatziaren balizko hondamendiaren aurrean nolabaiteko esperantza piztu dutela sektoreko handien artean. Egia da ere begi bistan geratu dela boteretsuen maila motza, euren epe laburretik aparte pentsatzeko ezintasuna; faltsukeria eta saldukeria handiak, zenbait delitu eta batez ere etikari eta estetikari egindako iseka gorrotagarriak.

Egia da zenbait hantuste kolokan jarri direla munduan filtrazioei esker; egia da hurrengo urteetan nazioarteko diplomaziak apur bat garbiago jokatu beharko duela; egia da, finean, neoliberalismoari, esanez behintzat, hain maitea zaion Hayek-en aldarrikapen hori, *gizarte irekia* alegia, hurbilago dagoela dirudiela, Wikileaks-er esker. Baina egia da ere ez dugula benetan gauza berririk jakin, gutxi gorabehera denok susmatzen eta, finean, jakiten genuena gertatzen dela nazioarteko eszenatokietan eta berorien atzealdeetan, konspirazio teoriaren kontakizun paranoikoenak ere apaltzen dira normaltasun likits, ilun eta triste baten agerian.

Emozioak nahi dituenak, James Ellroy-ren nobelak irakur ditzala, non, portzierto, Julian Assange-ren gona kontuak ere nahiko *light* geratzen baitira idazle kaliforniarraren irudipen obsesiboaren parean.

Dena den, ez gaitezen friboloak izan. Assangeren gona kontu horien atzean delitu larriak egon daitezke, Suediako legearen arabera; eta legearen nolabaiteko berrikuntza horiek aurrerakoiak eta beharrezkoak izan daitezke, emakumeen kontrako bortxa gero eta zehatzago ikertu eta borrokatzean. Bere erakundearen misioaz hain harro badago, zergatik ez du dimisioa aurkezten, auzi horiek konpondu bitartean?

## Tunisiar gabona

Wikileaksen filtrazioen ondorioztat aurkeztu da zenbait arabiar herrialdetan urte berriarekin batera ezagutu den oldarraldi herritar itzela. Batez ere gazteek gidatua, Tunisia eta Egiptoko gizarte zibila herri horietan dauden gobernu autoritarioen kontra altxatu da, eta beste zenbait herrialdeetan, hala nola Marokon, Libian, Sirian etab., gobernariak mugitu dira kutsaduraren beldur. Lerrook idazterakoan ez dago argi oraindik nola bukatuko den oldarraldi hori, baina analista asko 1989an Ekialdeko Europan gertaturikoarekin konparatzen ari dira, eta, agian, denborarekin 1968ko errebolta mundiala ere sartu beharko da ekuazioan orain gertatzen ari dena ulertzen saiatzeko.

Gorago aipatu ditugun *teknoliluratu* batzuek pozteko moti-boa eduki zuten Tunisiako errebolta hasi zenean. «Ziber-eraso bat egon da eta Tunisiako gobernuaren web guztiak itxi behar izan dituzte», kontatzen zuten hura sekulakoa izango bailitzan, ez soilik mundu birtualean, mundu errealean ere. Gero benetako errebolta etorri zen —jadanik aurretiaz egon zen norbere burua erre zuena, egoera ekonomiko-politiko itogarriagatik protestatzeko—, eta jendeak betikoa egin zuen, bere gorputzak jarri zituen tanke eta armen aurrean, norbe-

re burua boterearen kontra biluztuz erakusten baitu hobekien boterearen biluztasuna, legitimotasunik eza. Horixe izan da jendeak beti erreboltetan egin izan duena eta hori egin du orain. Zenbait gobernu erori da eta ikusiko dugu zer gertatzen den hurrengo hilabetetan. Dena den, ikusten denez, errebolta horiek molde zahar-berrikoak dira, Argentinan gertatu bezala «denak doazela» planteatzen du botere politikoaren aurrean eta ez du alternatibarik bultzatzen. Badirudi Argentinan, Madrilén 2004ko martxoaren 11-14 bitartean, orain arabiar herrialdeetan, jendetzak —Hardt, Negri, Virno eta oro har neo-autonomista guztiak ematen dioten zentzuan— bere mugimendu telurikoa egiten duela, dena hankaz gora jarri eta gero... gerokoa. Izan ere «kontra-boterearen arazoa izaten da, boterearen mimetismoz kutsatzen dela», dio Sarrik, letra txikian, bere azken obra handi-handian.

Esan nahi dugu nahiko ados gaudela Charles Tilly-k —XX. mendean egon den gizarte mugimenduen soziologia, politika eta historiaren ikerle finenetakoa— bere hilondoko obran esaten duenarekin, teknologia berrien garrantzia ez dela puztu behar mugimendu horien bideak aztertzerakoan. Borroka politikoen betiko mekanismo/prozedura batzuk, korreduria, zertifikazioa, azkarrago edota ziurrago egin daitezke gaur egungo teknologia komunikatiboek esker; baina funtsean jendeak beti zabaldu ditu albisteak, deialdiak eta aldarrikapenak, hala edo hola. Orain Facebookez eta lehen irratiz eta lehenago astoz herririk herri zebilen buhamearen bidez. Baina boterea biluzik agertzen da emakume beltz bat zurientzako autobus-eserlekuan esertzen denean, pragatar ikasle batek alkandora tankeen aurrean zabaltzen duenean, edota euskal intsumiso batek «ni soldaduskara ez noa» esaten duenean.

Izan ere, egunotako arabiar oldarraldiaren funtsezko arrazoiak ulertzeko ez dago buelta asko eman beharrik: piramide demografiko oso gaztea; ekonomia ahulak eta monopolistikoak —petrolio kasu batzuetan eta oso esku gutxitan kontrolatua, nekazaritza industrialak multinazionalak kon-

trolatua eta turismoa—; gobernu autoritarioak eta fosilizatuak, islamismo erradikalari galga eragiten ziotelako (edo) AEB eta Europako gobernuen babes ziuertatua. Bertako jende gazteak topatzen zuen irtenbide bakarra, alde egitea; alegia, batez ere herrialde zentraleri eragiten dien krisi ekonomikoak oztopatu duenean egoerak eztanda egin du. Analista askok esaten zuen egoera aspaldiko partez lehertzekotan zegoela halako lekuetan. Baina badirudi, finantzen burbuilarekin gertatu bezala, inork ez zuela hori ikusi edo sine-tsi nahi, erosoago egoten zela kontuotan pentsatu gabe. Orain burbuila autoritarioak eztanda egin du eta, sikiera hila-bete batzuetan, geroa zabalik topatuko dute arabiar herrialdeetako gizarte zibilek. Eskualde horretan dagoen beste herrialde berezi horri, Israeli, horrek nola eragingo dion, epe ertainean, ikuskizun.

Dena den, badaude gertaera horietan pare bat kontu bitxi: baga, Egipton, Mubaraken erregimenaren aldeko kontra-mugimenduak batez ere turismoaren inguruan bizi diren sektoreetatik etorri dira; biga, lurrikara handiena hain zuzen ere turismoan oinarria duen Tunisian gertatu da: aspaldian, afroamerikar jazzman bat, Dizzy Gillespie, egon omen zen Tunisiako paradisuan eta *A Night in Tunisia* be-boparen kanta-ikurra konposatu zuen; baina tunisiar gabona ezagutu duena Michelle Alliot-Marie izan da. Euskal Herriko politikagintzan hain esanguratsua izan den lapurtar dama galanta ataka larria pasatzen ari da tunisiar *liaisons* lanjerosak maneiatzen ez jakiteagatik.

## Neskatxa txinatar gehiagorik ez

Eta, noski, Europatik nola begiratu diogun arabiarren matxinadari, islamismo fanatikorik gabekoa izan zitekeela ezin sinetsiz... hori orientalismoa da; Edward Said-ek salatu zuen moduan, ezin dugu pentsatu ekialdeko jendearengan gu baino primitiboagoak, edo ezjakintsuagoak, edo zitalagoak, direla pentsatu gabe. Halako begiradaz ekin diogu askotan

ekialde urruneko errealtateari erreparatzean. Horregatik apenas ez zaio erreparatu gurean Txinako Alderdi Komunistak azken kongresuan hartutako erabaki garrantzitsu bati: seme bakarraren politika bukatu da, hemendik aurrera txinatarrek era normalagoan izango dituzte seme-alabak. Autogenozidiora hurbiltzen ari zen gertatzen ari zena: Txinako lurralde batzuetan, Iparraldean gehienbat, haur-feminizidiorako joera kultural handia zegoen —populazio txikia mantentzeko baliabide ezaguna—, eta Alderdiak bere garai autoritario eta planifikatzaileenean seme-alaba bakarraren politika indarrean jarri zuen, populazioa lar ez haztearren. Ondorioa: seme nahikotxo eta alaba gutxi, eta gainera neskatxen esportazioa.

Ekonomikoki mundu mailan paper nagusia jokatu nahi duen herrialde batentzat suizidioa izan zitekeen politika horiekin segitzea, eta kito esan diote. Gurean ere igarriko da. David Bowiek *China Girl* kanta ederra argitaratu zuen garaian hasi zen Euskal Herrian antisorgailuen erabilera masibo eta libertarioa. Dударik ez medikuntzaren aurrerapen horrek eragin handia izan duela emakumeen askapen prozesuetan, beno, gizakion askapen prozesuetan, hobeki esanda. Baina belaunaldi batzuegan antzutasun arazo larriak ekarri ditu ere. Txinatar begitako zenbat neskatxa eder ikusten dira gaur gure eskola eta parkeetan! Askok eta askok Nahia dute izena, edo Idoia, edo Irene, edo Violeta, berdina. Kontua da errepikatuko ez den irudia osatzen dutela. Gure arazo demografikoak hemen konpondu beharko ditugu, horrenbeste inport gabe.¶